

Clemens Stubbe Østergaard i RÆSON: Den danske Kinadebat: 4 problemer

Den danske debat om Kina har nogle svagheder, og det svækker præcisionen i vores Kinabillede. Man kunne sætte dem op som fire dikotomier, uforløste modsætningspar:

Af Clemens Stubbe Østergaard, lektor ved Aarhus Universitet

1) Øjebliksbilledet vs. det historiske syn. Historikere er nok bedst til at undgå denne fælde, politologer og økonomer måske en midtergruppe, mens antropologer og journalister hver på deres vis, og på godt og ondt, fremhæver øjeblikket og den enkelte, og lægger mindre vægt på det længere historiske forløb. Ser vi på de sidste 35 år er det helt overvældende, hvor store forandringer, der er sket i Kina. Ingen ville have troet det, og ingen forudsagde det. Tværtimod har der hele tiden været et kor som i de græske tragedier, med omkvædet: "Det kan aldrig gå, om et øjeblik braser det hele sammen!". Udviklingen har også forbedret menneskerettigheder og politiske rettigheder, læs blot Amnesty's rapporter. Hvordan kan man forestille sig, at den udvikling pludselig skulle være slut? At nogen i Kommunistpartiet har en 'freeze'-knap at trykke på? Tværtimod må man, når man ser på alle de eksponentielle kurver der afbilder Kinas socioøkonomi, forvente at udviklingen de næste 35 år bliver endnu mere overraskende og svært forudsigelig. Det statiske syn på Kina har stadig færre fortalere, fordi det ikke holder.

2) Det etnocentriske synspunkt vs. accept af mangfoldighed. Vi har haft lange opgør med det, men det dukker op i nye gevanter igen og igen. Fx i "one-size-fits-all"-opfattelsen af demokrati: "The West is the Best". Men som man kan se i Asien, er der virkelig mange andre måder end vores hvorpå man kan inddrage befolkningen i landets ledelse.

En af grundene til at det kommunistiske parti stadig er ved magten, er netop at det har været fermt til at transformere sig selv, at respondere på verdens og Kina's forandring ved at finde på kulturelt og nationalt baserede svar, senest genoplivningen af Konfucius og indførelsen af konsultative elementer i det autoritære system. Undervurderer man denne forandringsevne, forstår man ikke det sinologen Andrew Nathan kalder dets 'resilience', dets

modstandsdygtighed. Uden den respons lå de allerede på historiens skraldeplads. Som det er nu er de 'tålt' af befolkningen. Som Sven Burmester efter mange år i Kina skriver i "Fred og Fare": "Kina har skabt en ny regeringsform af oplyst autokrati – man kunne måske kalde det *sinokrati*. Hvert femte år bliver et hold grå, dygtige bureaukrater fredeligt afløst af et andet. De har hidtil styret landet yderst kompetent med økonomiske vækstrater uden sidestykke i verdenshistorien. .. Måske ikke den værste styreform for et udviklingsland."

Englands parlament var 800 år om at opnå sin magtposition. Forandringer tager tid og de skal kunne vokse i den jord landet og kulturen udgør. Der skal også kæmpes vedholdende for dem.

3) Utålmodigheden vs. den trinvis udvikling (eller måske skulle jeg sige "big bang"-præference vs. trinvis forandringer). Det er smukt at ønske det bedste for de 20% af verdens mennesker, der bor i Kina. Men det kan ikke kun gælde deres politiske vilkår, deres økonomiske velfærd må også tælle. Kina lavede inkrementale økonomiske reformer, trin for trin i stedet for Ruslands 'Big Bang'. Foreløbig har det givet verdenshistoriens længste og største ubrudte vækstperiode. Der er stadig 130 mio. fattige – men 400 mio. er kommet ud af fattigdom.

Rusland gennemførte også et 'big bang' på det *politiske* område, og vi kan alle se det lidet opmuntrende resultat: det slog fejl. Ruslands økonomi er nu ca. på størrelse med Perleflodsdeltaets i Kina, og dets politiske system er på vej væk fra demokrati.

Alt taler for at Kina bruger det inkrementale princip også i sin politiske reform: at krydse floden ved at lede efter trædestenene. Det indebærer ofte 'to skridt frem, et tilbage' ligesom det gjorde i økonomisk reform. Men til gengæld rummer det større stabilitet og sikkerhed i overgangen.

Det er netop de små fremskridt, det som er "lige om hjørnet", der tegner billedet. Derfor er det vigtigt at være opmærksom dels på de overordnede tendenser, dels på også små indikatorer på forbedring/forværring.

Fordi vi nu har mange vestlige korrespondenter i landet og meget større åbenhed, og fordi "human interest" er et vigtigt nyhedsprincip, får vi indblik i mange triste enkeltsager – og allerede det at vi kender dem, viser jo at tingene forandrer sig. Nu om dage får de kontakt med journalisterne (både kinesiske og udenlandske), som også engagerer sig personligt i den enkeltes skæbne. Det er ikke nær så let – om end de dygtigste journalister kan og gør det – at rapportere om fx øget brug af hørings-runder, forsøg med direkte valg på *xiang*-niveau, professionalisering af retspersonalet, "dobbeltvalg" hvor der stemmes om en lokal partileder både indenfor partiet og i den lokale befolkning (han skal have opbakning begge steder), etc.

4) En totalitær 'støbt i beton'-opfattelse vs. opmærksomhed på debat/spredning. En af de ting, der gør det muligt for os at være mere fintmærkende, hvis vi vil, er, at der faktisk *er* en livlig debat i Kina. Der er et bredt spektrum af politiske synspunkter, fra noget der ligner Vestens "nye venstre", med en hård politisk kritik af elitens udbytning af bønder og arbejdere, over en bred vifte af social-demokratisk inspirerede modeller, til markeds-fundamentalister, som ikke lader USA's libertarianerne meget tilbage. Mette Holm refererer et af deres møder i RÆSON nr.2. Det som er vigtigt at forstå, er at disse synspunkter ikke – som artiklen siger - fremlægges i 'begrænsede eller helt lukkede fora'. Man kan sågar skrive om flerparti-demokrati i aviserne, hvis man har en vigtig analyse. (se fx Yu Keping's "Demokrati er en god ting" i Beijing Dagblad). Det er også en misforståelse at sige, at ingen offentligt taler om nødvendigheden af retssikkerhed, medbestemmelse, rettigheder og korruptionsbekæmpelse. Det figurerer gang på gang i den nuværende (post-2002) administrations taler, og vil med stor sikkerhed gøre det i premierminister Wen Jiabao's tale til Folkekongressen i denne uge.

At tale om det er selvfølgelig ikke nok, derfor må vi altid se på om og i hvilket omfang der følger handling på ord.

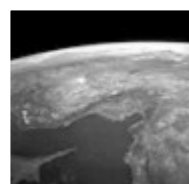
I dag hvor Kina bidrager med en tredjedel af klodens vækst, er det meget mere end et akademisk spørgsmål, hvordan det vil gå

fremover for det kinesiske samfund. En af de måder man kan forsøge at *forudsige* udviklingen er ved at være opmærksom på, og tage alvorligt, de debatter som foregår i fortrinsvis akademiske og politiske kredse, om kommende politiske reformers udseende og 'timing'. Vil man danne sig et indtryk af spændvidden kan man fx læse den amerikanske sinolog Joseph Fewsmith, og også i Danmark har vi sinologer som Peer Møller Christensen og andre, som tager den tid, gør den indsats, og har de forudsætninger som det kræver.

Sidst jeg var i Beijing mødte jeg bl.a. den meget aktivt publicerende professor på Peking Universitet Pan Wei, som har meget vidtgående reformforslag, og Yu Keping, der leder en tænketank på 600 forskere, og som løbende skriver i pressen om nødvendigheden af demokrati. Men jeg mødte også mange 'almindelige mennesker' med stærke og ikke særlig forudsigelige synspunkter på hvad samfundet har brug for. Stabilitet og økonomisk fremgang ligger højt på listen, forbedring af retssystemet derefter, og først længere nede politisk reform – det er en 'bobler' (en nyudgivet plade, der endnu ikke er på hitlisterne, red.).

Et indtryk af mangfoldigheden kan man i øvrigt også få i de udtalelser, som en af Kinas ihærdige demokrati- fortalere Ren Wanding kommer med i avisen 'Le Monde' i fredags: "Ja til OL, nej til Kommunistpartiet. Jeg indrømmer, at det lyder selvmodsigende, for Legene gavner også KKP. Men det kinesiske folk går ind for OL, de er stolte over dem. Så vores rolle er at minde om, at man ikke må glemme at systemet er et diktatur." (29.2) Og efter dette frontal-angreb på partiet rejser han tilbage til Kina, hvor han siden 1978 har arbejdet for øget demokrati og været fængslet to gange.

Det er i øvrigt heldigt at Ren ikke maner til boycott. Skulle en dansker boycotte kinesiske varer, måtte han formentlig begynde med at smide det meste af tøjet, og skoene. Derefter måtte han kassere sin computer, sit kamera, sin Ipod og mobiltelefon, for slet ikke at tale om det meste af sine børns legetøj.

Forfatterens bog "Kinas eksperimenter. Reform og stormagtsstatus?" (Forlaget Columbus) kommer i ny og udvidet udgave i slutningen af denne måned.